

Lausunto

27.12.2024

Asia: VN/34869/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAITOSHOITO

Lastenkotien arjessa törmätään erilaisiin tilanteisiin, joissa kasvatuksellisten toimenpiteiden käyttö tulisi olla mahdollista rajoitustoimenpiteiden sijaan. Tämä olisi myös lapsen edun mukaista. Tyypillisimmin tällaiset tilanteet liittyvät puhelimen ja muiden älylaitteiden sekä pelikonsolien käyttämiseen, lapsen kasvattamisessa vastuullisuuteen tai lapsen liikkumisen rajoittamiseen. Syntyviin tilanteisiin liittyviä rajoituksia tulisi olla mahdollista tehdä kasvatuksellisin periaattein ilman, että asiasta täytyy tehdä rajoitustoimenpidepäätöstä.

Puhelimen ja älylaitteiden käytön rajaaminen

Viime aikoina on käyty paljon yhteiskunnallista keskustelua ns. ruutuajan rajaamisesta. Eri asiantuntijat ovat suositelleet ruutuaikeihin kohdentuvia rajoituksia, joiden ikäsidonnaisesti määritellyt ruutuajat liikkuvat päiväkohtaisesti muutamassa tunnissa. Ruutuajan rajaaminen on erittäin tärkeää lastensuojelulaitoksiin sijoitetuilla lapsilla, joilla on monesti suuria elämännhallinnallisia ongelmia, joista yhtenä ilmiönä on hallitsematon puhelimen, muiden älylaitteiden ja pelikonsolien käyttö. Hallitsemattomassa käytössä ruutuaikaa kertyy huomattavasti suosituksia enemmän ja se häiritsee vakavasti lapsen koulunkäyntiä, sosiaalisia suhteita sekä vuorokausirytmää.

Tällä hetkellä po. laitteiden käytön rajaaminen edellyttää lastensuojelulain mukaisen rajoitustoimenpidepäätöksen tekemistä (LSL 62 §, 63 § ja 65 §), mikäli lapsi ei vapaaehtoisesti suostu rajaamaan laitteiden käyttöä. Puhelimen käytön rajaamista varten tulee aika usein tehdä päätös

yhteydenpidon rajoittamisesta ja/tai esineen haltuunotosta. Nämä kummatkin rajoitustoimenpidemuodot soveltuvat huonosti tilanteisiin, joissa puhelimen käyttö on muodostunut lapselle ajanhallinnalliseksi ongelmaksi tai lapsen uppoutuminen puhelimen pelimaailmaan alkaa vaikuttamaan esim. hänen käytökseensä ja sosiaalisiin suhteisiinsa. Puhelimen käytön rajoittamisella ei aina tavoitella yhteydenpidon rajoittamista, vaan käyttöä koskevien rajoitusten avulla tulisi pystyä nykyistä paremmin turvaamaan lapsen kehityksellisiä tarpeita.

Aineiden ja esineiden haltuunotossa koskevassa pykälässä (LSL 65 §) on mainittu, että laitoksen haltuun saadaan ottaa aineet ja esineet, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan lapsen omaa tai toisen henkilön henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta, jos on todennäköistä, että lapsi käyttää aineita tai esineitä tässä momentissa tarkoitettulla tavalla. Puhelimen ja muiden po. laitteiden rajaton käyttö vaarantaa lapsen terveyttä, mutta tämä kohdan tulkinta on haastavaa käytännön arjessa. Missä kohtaa ylitetään raja, jossa kyseessä on terveyttä vaarantava laitteen käyttö? Erilaisten laitteiden käytön rajaamisella tavoitellaan monesti koulunkäynnin tai yöunen turvaamista, minkä tulisi olla kasvatuksellisenä toimenpiteenä mahdollinen.

Laitteiden käyttöä tulisi pystyä rajaamaan kasvatuksellisin perustein erityisesti koulunkäynnin, omaohjaaja-aikojen toteutumisen ja yöaikana riittävän unen turvaamiseksi. Tämä rajaaminen pitäisi pystyä tekemään lapsikohtaisesti harkiten.

Käytännön esimerkki hallitsemattomaan puhelimen käyttöön liittyvistä haasteista:

”Hänen puhelimensa käyttö on riippuvuuden kaltaista ja viime kuukausina tämä on haitannut tai estänyt arkirutiinien toteutumista sekä oppivelvollisuuden suorittamista. Lapsi on kieltäytynyt ensikäynnin jälkeen sitoutumasta riippuvuuden selvittämiseen. Puhelimen käyttö on usein estänyt osaston yhteiseen toimintaan tai yksilötyöskentelyyn osallistumisen. Puhelimesta ja pelimaailmasta irrottautuminen aiheuttaa lapsessa ajoittain myös voimakkaita tunnereaktioita, etenkin silloin, jos hän kokee, ettei peliä tai tekemistä voi keskeyttää sovitussa ajassa.

Eryistä huolta on herättänyt lapsen viime kuukausien ärtynyt mieliala ja on käynyt ilmi, että hän on käyttänyt puhelintaan myös öisin. Aamuisin lapsi on ollut ärtynyt ja herääminen on toisinaan ollut vaikeaa, koska hän ei todennäköisesti ole nukkunut riittävästi. Tämän vuoksi lapsen aamutoimet ja koulunkäynti ovat kärsineet, ja hän ei esimerkiksi ole ehtinyt syömään aamupalaa ennen kouluun lähtöä.

Lapsen on vaikea keskittyä arjen toimintoihin ja irrottautua puhelimesta. Lapsi ei tule tai tulee myöhässä ruokailuille. Kun lapsi on puhelimellaan, hänellä esiintyy paljon kiroilua ja puhetyyli on asiaton. Lapsen on vaikea rauhoittua nukkumaan, kun puhelin on hänellä saatavilla. Lapsi ei itse pysty säätelemään sopivaa ikätasoisesta puhelimen käyttöä eikä ota vastaan aikuisen ohjausta.”

Lapsen kasvattaminen vastuullisuuteen

Lastensuojelulain 4 §:ssä käydään läpi lastensuojelun keskeisiä periaatteita. Ko. pykälän kohdan 5 mukaan lapselle tulee turvata mahdollisuus itsenäistymiseen ja kasvaminen vastuullisuuteen. Vastuullisuuteen liittyvä kasvattaminen on haasteellista laitoksissa, sillä lapsen toimintaan liittyvien seuraamusten käyttö on hyvin haastavaa. Käytännössä ongelmia tulee esiin esim. korvausvelvollisuuteen liittyvissä tilanteissa tai mahdollisuus asetta harkittua vastuullisuutta lapselle annettavien käyttövarojen saamiseen sekä niiden käyttämiseen.

Lastensuojelulaitoksissa törmätään usein tilanteisiin, joissa lapsi tarkoituksellisesti vahingoittaa ympäristöään tai aiheuttaa esim. tahallisia palohälytyksiä. Lapselle tulisi pystyä asettamaan näissä kohdin jonkinlaisia seuraamuksia, jotka kasvattavat lasta vastuullisuuteen. Monesti aiheutetut vahingot voivat olla taloudellisesti mittaviakin ja täysimääräisten korvausvaatimusten asettaminen lapselle on näissä tilanteissa kohtuutonta. Laitoksissa tulisi kuitenkin pystyä asettamaan jonkinlaisia vaatimuksia aiheutettujen vahinkojen korvaamiseen. Tällaisia voisi olla esim. pienten työtehtävien hoitaminen, syntyneiden vahinkojen siivoaminen tai pienimuotoinen rahallinen korvaus (esim. 1/3 käyttövaroista kolmen kuukauden ajalla).

Tällä hetkellä lainsäädäntö velvoittaa maksamaan lapselle kuukausittaiset käyttövarat (LSL 55 §) ilman, että rahan maksamista voidaan millään tavalla rajata. Tämä koetaan ristiriitaiseksi vastuullisuuteen liittyvän kasvatustoteutuksen toteuttamisessa. Rahan maksamiseen voisi kytkeä jonkinlaisia velvoitteita, jotka kytkeytyvät yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Lapsella voisi vaikka olla tavoitteena koulunkäyntinsä liittyvien velvoitteiden hoitaminen tai oman huoneen siivouksesta vastaaminen. Rahan maksamisen kytkeminen velvoitteiden toteuttamiseen turvaisi lapsen kasvua vastuullisuuteen. Vastikkeellisuuden kytkeminen rahan maksamiseen kokonaisuudessa ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista, mutta esim. puolet kuukausirahasta voitaisiin maksaa vasta sen jälkeen, kun lapsi on suorittanut hänen oman kehityksensä kannalta tärkeitä tehtäviä.

Lapsen palauttaminen laitokseen ja kiinnipito laitoksen ulkopuolella

Lastensuojelulain 69 a §:n mukaan laitoksen on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin lapsen etsimiseksi ja palauttamiseksi laitokseen sekä ilmoitettava lapsen luvattomasta poissaolosta lapsen sijaishuollosta vastuussa olevalle viranomaiselle. Lapsen etsiminen on monesti haasteellista ja lapsi saattaa aktiivisesti pyrkiä vaikeuttamaan etsimistyötä. Erityisen haasteelliseksi tilanne muodostuu usein silloin, kun lapsi on vaikeassa päihdekierteessä. Toisinaan tällaisissa hyvin akuuteissa tilanteissa saadaan nykyisin virka-apua poliisilta ja poliisi voi paikantaa lapsen puhelimen lapsen palauttamiseksi laitokseen. Laitoksen työtä lapsen palauttamiseksi voitaisiin helpottaa asentamalla lapsen puhelimeen family link -toiminnon kaltaisia seurantaa helpottavia ohjelmia, joiden avulla hätätilanteessa lapsi voidaan paikantaa ja palauttaa laitokseen. Tällä hetkellä THL:n Lastensuojelun käsikirjan mukaan ko. sovellusten käyttöä ei suositella, sillä kyseisten paikannussovellusten käyttö tulkitaan lapsen yksityisyyden suojan loukkaamiseksi.

Lastensuojelulain 69 a §:n mukaan laitoksen työntekijöiden tulee kuljettaa lapsi takaisin laitokseen. Kuljettamisen turvaamiseksi lapselle voidaan tehdä lastensuojelulain mukainen henkilötarkastus ja

häneltä voi ottaa haltuun kuljetusta varantavat aineet ja esineet. Kuljetuksen turvaamiseksi lasta voidaan pitää lyhytaikaisesti kiinni kuljetukseen käytettävässä autossa.

Voimassa oleva lainsäädäntö asettaa haasteita tilanteisiin, joissa lapsi tulisi saattaa autoon paikasta, jossa hänet on tavoitettu. Lastensuojelulaitoksen henkilökunnalla ei ole näissä tilanteissa oikeutta ottaa lapsesta kiinni, jolloin lapsen palauttaminen laitokseen estyy, mikäli lapsi ei vapaaehtoisesti suostu tulemaan työntekijöiden mukaan. Sosiaalihuollon viranomainen voi tarvittaessa tehdä virka-apupyynnön poliisille, mutta tämä järjestely ei aina ole osoittautunut toimivaksi, sillä poliisin kynnys antaa apua tilanteissa on osoittautunut korkeaksi. Apua ei käytännössä saa, tai pitkän ajan kuluttua vasta, jolloin lapsi on taas kadonnut. Mikäli lastensuojelulaitoksen työntekijöillä olisi mahdollisuus ohjata lapsi myös fyysisesti kuljetusta varten käytettävään autoon, niin lapsen palauttaminen laitokseen pystyttäisiin varmistamaan paremmin.

Liikkumisvapauden kasvatuksellinen rajaaminen

Lapsen liikkumista lastensuojelulaitoksen ulkopuolella voidaan tällä hetkellä rajata lastensuojelulain 69 §:n perusteella. Liikkumisvapauden rajoitus voidaan asettaa, jos

- 1) lapsen sijaishuoltoon johtanut päätös on tehty sillä perusteella, että hän on vaarantanut vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin verrattavalla käyttäytymisellään;
- 2) lapsi käyttäytyy laitoksessa 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla; tai
- 3) rajoitus on lapsen hoidon tai huollon kannalta muutoin tarpeen lapsen suojelemiseksi häntä itseään vakavasti vahingoittavalta käyttäytymiseltä.

Käytännössä lastensuojelulaitoksissa syntyy tilanteita, joissa kriteerit liikkumisvapauden rajoittamiselle ei välttämättä täyty, mutta liikkumista olisi hyvä rajata lapsen hoidon ja huolenpidon toteuttamiseksi. Lapsen liikkumista tulisi pystyä rajaamaan myös niissä tilanteissa, joissa kyse ei ole terveyden tai kehityksen vakavasta vaarantamisesta tai itseä vakavasti vahingoittavalta käytökseltä suojaamisesta.

Lapselle tulisi pystyä asettamaan velvoittavat kotiintuloajat tai kotipäivät, joiden puitteissa lapsen tulisi olla lastensuojelulaitoksessa. Tämän hetken tulkinnan mukaan, lapselle ei voi esim. kiireellisen sijoituksen aikana asettaa kotipäiviä tai kotiintuloaikoja, jotka olisivat tärkeitä lapsen tilanteen arvioimiseksi ja lapsen kanssa työskentelyn mahdollistamiseksi. Myös lapsen koulunkäynti ja kehityksen kannalta merkittävien lepoaikojen turvaaminen vaarantuu, mikäli kotiintulo- ja kotonaoloaikoja ei pystytä riittävässä määrin turvaamaan. Käytännössä voi syntyä tilanteita, joissa lapsi on hyvin vähän laitoksessa paikalla ilman, että hänelle tehdään liikkumista rajoittava päätös. Lapsen suhteellisen vapaa liikkuminen asettaa lastensuojelulaitokselle merkittäviä haasteita ja pahimmassa tapauksessa se ehkäisee sijoituksen tarkoituksen toteutumisen. Joskus erityisyksiköissä on tarpeellista rajata ulkoiluja myös siten, että kaikki lapset eivät voi ulkoilla samaan aikaan. Taustalla on tilanteet, joissa lapset ovat olleet vaaraksi toisilleen uhkailujen tai tappelemisen vuoksi.

Liikkumisvapauden rajoitus voidaan lainsäädännön mukaan tehdä enintään 30 päivä ajaksi. Päivärytmin tai esim. riittävän ravinnonsaannin turvaamiseksi kotiintuloaikojen ja kotipäivien varmistaminen on tarpeellista koko sijoituksen ajan. Kotipäivä on tärkeä myös lapsen rauhoittumiseksi. Lapsi tarvitsee rauhaa ympärilleen sekä aikaa aikuisten kanssa ilman velvollisuuksia. Kiintymyssuhteen ja luottamuksen syntyminen vaatii kiireetöntä aikaa lapsen kanssa. Päivärytmin ja aikuisen kanssa vietettävän kiireettömän ajan turvaamiseksi liikkumisvapauden rajoituspäätös on liian kankea ja korkean kynnyksen takana oleva toimintamalli. Lastensuojelulain tulisi mahdollistaa kasvatuksellisenä keinona päivärytmin turvaamiseen tarvittavat toimintamallit.

Lapsen kasvatuksessa tulee voida myös opettaa hänelle taitoja, kuten oman huoneen siistiminen. Luontevimmin tämä tapahtuu nk. kotipäivänä. Uusien taitojen oppiminen tapahtuu yhteistyössä aikuisen kanssa. Oikeanlaisella tuella lapsen vasta kehityksessä olevat taidot ja tiedot muuttuvat myöhemmin itsenäiseksi osaamiseksi. Oppiminen ja kehittyminen ovat vastavuoroista toimintaa. Mikäli lapsen liikkumista ei pystytä kasvatuksellisin perustein rajaamaan laitoksessa, niin hänelle ei pystytä mahdollistamaan tärkeitä oppimistilanteita, jotka ovat hänen taitojensa kehittymisen kannalta merkityksellisiä.

Henkilöntarkastus

Lastensuojelulain 66 §:n mukaan lapselle voidaan tehdä henkilöntarkastus, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään saman lain 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä.

Perustellun syyn käsite ei aina ole selvä ja siitä saattaa aiheutua käytännössä haasteita yksikön toiminnassa. Lastensuojelulain mukaisen henkilöntarkastuksen perusteita on vaikea löytää tilanteessa, missä lapsi pitäisi tarkastaa sen tiedon varassa, että hän on ja on ollut aikaisemminkin väkivaltainen tai itsetuhoisin. Tällöin lapsi itse, toiset asiakkaat ja henkilökunta asettuvat vakavaan uhka- ja vaaratilanteeseen. Esimerkkinä voidaan käyttää nuorta, jolla oli taustallaan paljon väkivaltatilanteita ja yksikön henkilökunta löysi sattumalta laitoksen ulkopuolelta lapsen piilottaman ison viidakkoveitsen. Hän oli kuljettanut sitä paitansa alla yksikössä ollessaan ja karatessaan yksiköstä juossut sen kanssa metsään, minne oli sen lopulta kätkenyt. Ohjaajat juoksivat hänen perässään metsään ja löysivät veitsen. Kyseisessä tilanteessa henkilökunnalla ei ollut varsinaista syytä epäillä, että lapsi piti hallussaan viidakkoveistä. Tässä tilanteessa tarkastus olisi pitänyt tehdä lapsen aikaisemman sekä yksikössä esiintyneen väkivaltaisen käytöksen vuoksi. Veitsen löytyminen lapsen hallusta olisi edellyttänyt tilanteessa rutiiniluontoista tarkastusta.

Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

Lastensuojelulain 63 §:n mukaan lapselle voidaan tehdä yhteydenpitoa rajaava päätös. Lain mukaan päätöksessä on yksilöitävä rajoituksen syy, henkilöt, joihin rajoitus kohdistuu, millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja missä laajuudessa rajoitus toteutetaan.

Käytännön arjessa ei voida aina mitenkään rajata niitä henkilöitä, joita yhteydenpidon rajoitus koskee. Lapsi voi hankkia puhelimensa kautta esim. huumeita ja yhteydenpito voi toteutua useissa erilaisissa somekanavissa nimimerkkien avulla, eikä lapsi itsekään välttämättä pysty nimeämään tahoja, joiden kanssa hän asioi. Olisi tärkeää, että yhteydenpidon rajoitus voidaan tehdä ilman nimeämättä tahoja, joihin se kohdistuu. Näissä tilanteissa pystytään nimeämään syy, miksi yhteydenpidon rajoitus tarvitaan, esimerkiksi estetään lasta hankkimasta huumaavia aineita.

Erityinen huolenpito

Lastensuojelulain 71–73 pykälien perusteella lapselle voidaan järjestää erityistä huolenpitoa, mikäli laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Erityisen huolenpitoa voidaan järjestää enintään 30 vuorokauden ajaksi ja sitä voidaan jatkaa erityisen painavasta syystä enintään 60 vuorokaudella. Lapsen vakavan päihde- ja/tai rikoskierteen katkaisemiseksi laissa asetettu määräaika on monesti liian lyhyt. Määrääjän kasvattamista tulisi harkita, jotta pystytään paremmin saavuttamaan erityisen huolenpidon jaksolle asetettuja tavoitteita.

TOIMEKSIANTOSUHTEINEN PERHEHOITO

Perhehoitaja päättää perhekodissa tapahtuvista lapsen elämään lyhytkestoisesti vaikuttavista asioista. Perhehoidon ydin on vaikuttaa pitkäkestoisesti lapsen elämään luomalla hoivaa, turvaa ja kiintymystä tarjoavan tilan, jossa lapsi voi saada korjaavia kokemuksia kuntoutumisensa tueksi. Kasvatuksen on tuettava lapsen yksilöllistä kasvua, kehitystä ja hyvinvointia ikä ja kehitystaso sekä lapsen yksilölliset tarpeet ja olosuhteet huomioiden. Perhehoidossa on tarkoitus asua kuin kotonaan, mutta harmaata kasvatus/rajoitusaluetta on paljon. Perhehoitajien näkökulmasta epäselvyyttä on siitä, kuka viime kädessä määrittää kasvatustyön sisällön perhehoidossa: sijaishuollon sosiaalityöntekijä, perhehoitaja vai lapsen vanhempi. Perhehoidossa ratkaistavaksi tulee tilanteita, joissa perhehoitajan valitsemat kasvatukselliset toimenpiteet koetaan lapsen/vanhempien/sosiaalityöntekijän kautta rajoitustoimenpiteiksi, joita ei voi käyttää.

Perhehoitajat saavat samanlaisiin arjen kasvatushaasteisiin lapsen asioista vastaavilta sosiaalityöntekijöiltä erilaisia ohjeita ja linjauksia, jotka eivät ole perusteltavissa lasten yksilöllisillä tarpeilla. Lapsen rauhoittamiseksi tarkoitettu jäähypenkki voi olla perheen lapsille toimiva kasvatukseen, mutta perhehoidossa olevalle lapselle sopimaton rajoitustoimenpide. Epäselvää on, missä kulkee raja aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen välittömän turvallisuuden varmistamiseksi tehdyn sylissä pitämisen ja perhehoitoon sopimattoman kiinnipidon välillä.

Lähtökohtaisesti lapsen tulee voida käyttää omistamaansa puhelinta ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti, ellei puhelimen käytöstä aiheudu haittaa lapselle. Käytännössä osalle lapsista puhelimen

käyttöön liittyy paljon haasteita, jolloin kasvatukselliset linjaukset aiheuttavat vahvaa vastustusta (esim. kaikki lasten puhelimet lepäävät yön samassa paikassa, ruokapöytään ei tuoda puhelinta, sovellusten lataaminen puhelimeen). Esimerkiksi sijainnin näyttävien sovellusten (esim. Familylink) käyttäminen olisi usein tarpeellinen, mutta tätä ei THL:n mukaan suositella käytettäväksi, vaikka kyseessä olisi hyvinkin pieni lapsi.

Puhelimen, pelikonsoleiden ja älylaitteiden käyttöön sekä ikärajattuihin asioihin (energiajuomat, elokuvat, pelit) liittyvä vapaaehtoinen rajaaminen nousee haasteeksi erityisesti niissä tilanteissa, joissa lapsen elämässä mukana olevilla aikuisilla on ratkaisuihin erilaiset mielipiteet ja tulkinnat. Perhekodissa on noudatettava päätettyä toimintamallia ja muokattava arjen kasvatusta sen mukaiseksi, vaikka toimintamalli saatetaan perhekodissa kokea lapsen arkeen sopimattomalta ja lapsen hyvinvointia haittaavalta. Epäselviä ovat myös yhteydenpidon mahdollistamiseen ja rajoittamiseen liittyvät rajanvetokysymykset tilanteissa, joissa vanhempi kontrolloi lapsen elämää jatkuvilla soitoilla ja viesteillä eikä hyväksy lapsen asettumista perhehoitoon. Esimerkkeinä mm. tilanteet, joissa yhteydenpidon nimissä vanhempi voi kuormittaa lasta omalla pahoinvoinnillaan jopa siinä määrin, että lapsen koulunkäynti kärsii eikä hän hyödy omasta terapiasta, sovitun iltapuhelun jälkeen lapsi ei itkuisena kykene rauhoittumaan nukkumaan, vanhempi manipuloi lasta perhehoitoa vastaan tai vanhempi haluaa lapsen kuvaavan/videoivan perhekodin arkea (jääkaapin sisältöä, ruokailutilannetta, kasvatustilanteita yms.). Lapsella/nuorella on oikeus kutsua perhekotiin tärkeän ihmisensä. Mikä on perhehoitajan oikeus rajata lapsen/nuoren halua kutsua perhehoitajan sopimattomaksi arvioiman tärkeän ihmisen tuloa kotiinsa?

Nuorten päihde- ja tupakkakokeiluihin tai niihin liittyviin epäilyihin puututaan keskustelun keinoin. Perhehoidossa ei ole mahdollista tarkistaa esim. nuoren laukun sisältöä. Kysymyksiä perhehoidosta tulee liittyen siihen, paljonko lapsen pukeutumiseen (seksuaalissävytteinen pukeutuminen, ylilikaisten vaatteiden pesu vastoin lapsen/nuoren tahtoa), hygienian ylläpitoon ja oman huoneen asumiskelpoisena pitämiseen voidaan puuttua. Em. asioiden lisäksi kotiintuloaikojen noudattamatta jättämiseen liittyvät kasvatustilanteet saavat vahvistusta aikuisten yhteistyöstä ja lapsen etua tukevista säädöksistä.

Perhehoidossa on tarkoitus kasvattaa lasta vastuullisuuteen myös oman rahatalouden osalta. Perhehoitaja ei voi määrittellä käyttövaran käyttöä silloinkaan, kun rahojen nähdään kuluvan lapsen edun vastaisiin kohteisiin. Nuori saattaa kieltäytyä sakkonsa maksamisesta käyttövaroistaan edes osissa, jolloin perhehoitaja maksaa sakon ulosoton ja siitä koituvien tulevaisuuden hankaluuksien välttämiseksi. Suunnitelmallinen rahan käytön opettelu mahdollistuu tarkempien säännösten myötä tilanteissa, joissa keskustelu ja yhdessä sopiminen ei ole riittävä tuki.

Perhehoitajien raportointivelvoite ja raportin sisältö on hyvä tehdä selkeäksi. Perhehoitajien salassapito- ja vaitiolovelvollisuus on tiukasti määritelty. Tästä huolimatta kasvatuksen nimissä käydyissä keskusteluissa raja hyväksyttävän ja kielletyn välillä voi hämärtyä mm. vertaistapaamisissa.

Yhteenveto

Yhteenvetona voisi todeta, että huostaanotetulla ja sijoitetulla lapsella pitäisi olla samanlaiset oikeudet saada kasvatuksellista ja ohjauksellista huolenpitoa, kuin omassa kodissa huoltajansa kanssa asuva lapsi. Lainsäätäjän tehtävä on haastava siinä, että viranomaisen puuttuminen lapsen itsemääräämisoikeuteen olisi riittävän säädeltyä, mutta että kuitenkin voidaan aidosti toteuttaa lapsen kasvunsa ja kehityksensä tueksi tarvitsemaa suojelua.

27.12.2024 Varsinais-Suomen hyvinvointialueen puolesta,

Riikka Jokela

Lapsiperheiden palvelupäällikkö

riikka.jokela@varha.fi

Mäkelä Sanna-Maaria

Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Riikka Jokela, lapsiperheiden
palvelupäällikkö